

Nr 23

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290), m. m.; given Stockholms slott den 14 februari 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290),
- 2) lag om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.

GUSTAF ADOLF

Ingemund Bengtsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelserna om skyldighet att söka avstyckning vid förvärv av område av jordbruksfastighet utmönstras ur jordförvärvslagen. De har ersatts av allmänna bestämmelser i lagen den 29 november 1968 (nr 579) med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet.

1) Förslag

till

Lag

om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290)

Härigenom förordnas, att 2, 3, 8 och 9 §§ jordförvärvslagen den 14 maj 1965¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Har förvärvstillstånd — — — — — eljest avvisas.

Ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte får ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke *föreligger*.

Ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte får ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke *kommer att utövas*.

3 §.

Avser fång, som enligt 1 § skulle kräva förvärvstillstånd, *del* av fastighet och göres *sist tre månader efter fångets skriftlig ansökan om avstyckning*, fordras ej förvärvstillstånd, om egendomen genom avstyckningen avskiljes för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk.

Finnes *i avstyckningsärendet* att egendomen är *avsedd* för jordbruk eller skogsbruk, må avstyckning på grund av fångeshandlingen ej tillåtas utan att frågan om förvärvstillstånd av förrättningsmannen underställs lantbruksnämnden. Sådan underställning må dock underlätas, om *egendomen* skall sammanläggas med fastighet som förvärvaren redan äger och anledning ej finnes till antagande att *egendomen* kan med större för-

Avser fång, som enligt 1 § skulle kräva förvärvstillstånd, *område* av fastighet, fordras ej *sådant tillstånd i vidare mån än som följer av andra stycket*.

Finnes *området i ärendet om dess avstyckning* vara *avsett* för jordbruk eller skogsbruk, må avstyckning på grund av fångeshandlingen ej tillåtas utan att frågan om förvärvstillstånd av förrättningsmannen underställs lantbruksnämnden. Sådan underställning må dock underlätas, om *området* skall sammanläggas med fastighet som förvärvaren redan äger och anledning ej finnes till antagande att *området* kan med större för-

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1967: 870.

(Nuvarande lydelse)

del läggas till annan fastighet eller att förvärvstillstånd skulle kunna vägras enligt 4 §.

Om vid avstyckningsförrättning som avses i andra stycket underställning icke göres, fordras ej tillstånd till förvärvet.

(Föreslagen lydelse)

del läggas till annan fastighet eller att förvärvstillstånd skulle kunna vägras enligt 4 §.

8 §.

Förvärvstillstånd må för sin giltighet göras beroende av att fånget leder till *avstyckning* eller sammanläggning. Därvid skall i tillståndsbeslutet utsättas viss tid inom vilken åtgärden skall sökas, om ansökan icke redan gjorts. I beslutet skall vidare anges hos vilken myndighet och på vilket sätt ansökningen skall göras.

Är giltigheten — — — — — ej beviljats.

9 §.

Göres ej ansökan om förvärvstillstånd eller om åtgärd som sägs i 8 § första stycket inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt eller vägras förvärvstillstånd och vinner beslutet laga kraft, är fånget ogillt. Detsamma gäller, om ansökan i *fastighetsbildningsärende* som sägs i 3 § eller 8 § första stycket lämnas utan bifall och beslutet härom vinner laga kraft samt tiden för ansökan om förvärvstillstånd utgått.

Är fråga — — — — — fast egendom.

Skulle mot — — — — — på fånget.

Förvärvstillstånd må för sin giltighet göras beroende av att fånget leder till sammanläggning. Därvid skall i tillståndsbeslutet utsättas viss tid inom vilken åtgärden skall sökas, om ansökan icke redan gjorts. I beslutet skall vidare anges hos vilken myndighet och på vilket sätt ansökningen skall göras.

Göres ej ansökan om förvärvstillstånd eller om åtgärd som sägs i 8 § första stycket inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt eller vägras förvärvstillstånd och vinner beslutet laga kraft, är fånget ogillt. Detsamma gäller, om ansökan i *sammanlägningsärende* som sägs i 8 § första stycket lämnas utan bifall och beslutet härom vinner laga kraft samt tiden för ansökan om förvärvstillstånd utgått.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1969.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Ansökan om ————— eljest avvisas.

Angår ansökan som avses i första stycket förvärv av fast egendom genom köp eller byte, får ansökningen ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke föreligger.

Angår ansökan som avses i första stycket förvärv av fast egendom genom köp eller byte, får ansökningen ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke kommer att utövas.

Göres ej ————— stycket utgått.

Sökes tillstånd ————— till Konungen.

Över länsstyrelses ————— är stadgad.

Närmare föreskrifter ————— av Konungen.

Är i ————— fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1969.

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1967: 871.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 24 januari 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i jordförvärvslagen, m. m.* och anför.

Inledning

Lagen den 29 november 1968 (nr 579) med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet, som trädde i kraft den 1 januari 1969, innebär bl. a. att köp av område av fastighet blir ogiltigt, om förvärvet inte leder till fastighetsbildning i viss angiven ordning. Detsamma gäller i fråga om byte och gåva. Jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290) innehåller också bestämmelser om ogiltighetspåföljd vid underlåtenhet att ansöka om fastighetsbildning vid förvärv av del av fastighet. Fråga har uppkommit om samordning av bestämmelserna i de båda lagarna.

Gällande rätt

Enligt 2 § jordförvärvslagen skall förvärvstillstånd, om det inte sökts före fånget, sökas inom tre månader från det fånget skedde. I 3 § finns särskilda bestämmelser för det fall att fång, som skulle kräva förvärvstillstånd, avser del av fastighet. Med del av fastighet åsyftas i lagen område av fastighet. Vid sådant förvärv fordras ej tillstånd, ifall ansökan om avstyckning görs inom tre månader efter fånget och egendomen genom avstyckningen avskiljes för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk (första stycket). Om egendomen i avstyckningsärendet finnes vara avsedd för jordbruk eller skogsbruk, får avstyckning inte tillåtas utan att frågan om förvärvstillstånd

av förrättningsmannen underställs lantbruksnämndens prövning. Underställning får dock under vissa betingelser underlåtas, om området skall sammanläggas med annan fastighet som förvärvaren redan äger (andra stycket). Om underställning inte görs, fordras inte heller tillstånd till förvärvet (tredje stycket). Enligt 8 § första stycket kan förvärvstillstånd för sin giltighet göras beroende av att fånget leder till avstyckning eller sammanläggning. I beslutet skall därvid utsättas viss tid inom vilken åtgärden skall sökas. Vidare skall anges hos vilken myndighet och på vilket sätt ansökningen skall göras. I 9 § första stycket föreskrivs att fånget är ogiltigt bl. a. om ansökan om åtgärd enligt 8 § första stycket inte görs inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt. Detsamma gäller om ansökan i fastighetsbildningsärendet som avses i 3 § eller 8 § första stycket lämnas utan bifall samt tiden för förvärvsansökan utgått.

De här återgivna bestämmelserna i jordförvärvslagen har nära samband med vissa regler i lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet. Sistnämnda lag innehåller i 1 § en bestämmelse att köp, som innebär att visst område av fastighet kommer i särskild ägares hand, är giltigt endast om fastighetsbildning sker i överensstämmelse med köpet genom förrättning, som är sökt senast sex månader efter den dag, då köpehandlingen upprättades och, om förrättningen inte är avslutad vid utgången av nämnda tid, skall verkställas på grundval av köpet. Bestämmelsen, som avser även byte och gåva, har sin motsvarighet i 4 kap. 7, 29 och 30 §§ i det till lagrådet den 11 februari 1966 remitterade förslaget till ny jordabalk. Lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet är avsedd att, när jordabalken träder i kraft, ersättas av angivna bestämmelser i balken. Arbetet med jordabalken bedrivs med sikte på att den skall kunna träda i kraft den 1 januari 1972.

Departementschefen

Bestämmelserna i jordförvärvslagen om skyldighet att söka avstyckning vid förvärv av område av jordbruksfastighet skiljer sig i sak från de för alla områdesförvärv gällande allmänna reglerna i lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet på det sättet att den frist inom vilken avstyckning skall sökas är kortare, nämligen tre månader i stället för sex månader enligt de allmänna reglerna. Intresset av enhetliga bestämmelser på detta område talar för att denna skillnad undanröjs. Någon saklig invändning emot att slopa särbestämmelserna i jordförvärvslagen torde inte kunna göras. Dessa bör därför ersättas av de allmänna bestämmelserna. Lagstiftningsåtgärder bör lämpligen genomföras så att enhetliga regler kommer att gälla beträffande alla områdesförvärv som skett från och med den 1 januari 1969.

Lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet innehåller, som nämnts, bestämmelser som innebär att förvärv genom köp, byte eller gåva av område av fastighet är giltigt endast om fastighetsbildning sker i överensstämmelse med förvärvet genom förrättning som är sökt senast inom sex månader efter den dag, då köpehandlingen upprättades, och, om förrättningen ej är avslutad vid utgången av nämnda tid, skall verkställas på grundval av fånget. De särskilda föreskrifterna i jordförvärvslagen beträffande områdesförvärv att avstyckning skall sökas inom viss tid bör alltså upphävas. Detsamma gäller regler om att ett förvärvstillstånd kan förknippas med villkor om avstyckning. I enlighet härmed föreslår jag ändringar i 3 §, 8 § första stycket och 9 § första stycket jordförvärvslagen.

Föreskriften i 3 § första stycket jordförvärvslagen att ansökan om avstyckning skall göras inom tre månader bör upphävas. Detta för med sig att fristen att söka avstyckning utsträcks till sex månader. I samband med ändringen bör även vidtas vissa redaktionella ändringar i 3 §.

8 § första stycket bör ändras så att förvärvstillstånd i fortsättningen bara kan göras beroende av villkor om sammanläggning.

Som en följd av ändringarna i 3 § och 8 § första stycket bör även vissa ändringar vidtas i bestämmelserna om ogiltighet av fång i 9 § första stycket.

Ifrågavarande lagstiftning föreslås träda i kraft den 1 april 1969. Detta innebär att förvärv av område som skett efter den 31 december 1968 inte kan drabbas av ogiltighetspåföljd enligt jordförvärvslagen. Däremot inträder sådan påföljd, om den i lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet angivna fristen försittes. Förvärv av område före den 1 januari 1969 är ogiltigt, om ansökan om avstyckning inte gjorts inom den i jordförvärvslagen i dess nuvarande lydelse angivna tremånadersfristen.

I detta sammanhang bör även tas upp en fråga om viss annan ändring i jordförvärvslagen och lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag (nedan benämnd 1916 års lag).

I 2 § andra stycket jordförvärvslagen finns upptagen en bestämmelse, som tillkom i samband med förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868). Bestämmelsen innebär att ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte inte får prövas innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen äger rum. Enligt andra punkten äger det sagda dock inte tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt ej föreligger. En motsvarande bestämmelse har tagits upp i 5 § andra stycket i 1916 års lag för där avsedda tillståndsärenden.

Undantagsbestämmelsernas avfattning, som avviker från det till lagrådet den 20 januari 1967 remitterade förslaget, står i mindre god överensstämmelse med gjorda motivuttalanden och kan ge upphov till en ej avsedd be-

gränsning i tillämpningen. Jag föreslår därför att 2 § andra stycket andra punkten jordförvärvslagen ändras så att undantag från huvudregeln skall göras, om det är uppenbart att förköpsrätt inte kommer att utövas. Motsvarande ändring föreslås beträffande 5 § andra stycket andra punkten i 1916 års lag.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1) lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290), och

2) lag om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*¹.

Jag hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslagen inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

¹ Förslagen, vilka så när som på viss redaktionell avvikelse är likalydande med motsvarande vid propositionen fogade förslag, har uteslutits här.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 11 februari 1969.

N ä r v a r a n d e :

justitierådet EDLING,
regeringsrådet HEGRELIUS,
justitierådet PETRÉN,
justitierådet JOACHIMSSON.

Enligt lagrådet den 3 februari 1969 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 januari 1969, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle enligt 87 § regeringsformen inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290)* och 2) *lag om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.*

Förslagen, som finnes bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Sven Larsson.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 14 februari 1969.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till

- 1) *lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290),*
- 2) *lag om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.*

Föredraganden upplyser, att lagrådet lämnat förslagen utan erinran och hemställer att Kungl. Maj:t, efter viss redaktionell jämkning av lagtexten, genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson